

Rīgā, DATUMS SKATĀMS DOKUMENTA PARAKSTA LAIKA ZĪMOGĀ
Nr. 08-08.1/2023/9340

Labklājības ministrijai
Paziņošanai e-adresē

Par pensiju 2. līmeņa pārvaldīšanu

Ļ. cien. D. Jakaites kundze!

Atbildot uz Labklājības ministrijas 2023. gada 15. maija vēstuli "Par pensiju 2. līmeņa pārvaldīšanu", Latvijas Banka savas kompetences ietvaros sniedz viedokli par maksājuma fondēto pensiju shēmas līdzekļu pārvaldītājam par ieguldījumu plāna pārvaldi (turpmāk – pārvaldīšanas maksājums) aprēķina metodi un tās pārskatīšanas regularitāti.

Kopējo pensiju 2. līmeņa aktīvu pastāvīgu pieaugumu nodrošina pensiju 2. līmeņa dalībnieku obligātās iemaksas sešu procentu apmērā no apdrošināšanas iemaksu algas. Kopš pārvaldīšanas maksājuma regulējuma pārskatīšanas 2018. gadā pensiju 2. līmeņa iemaksas ir sasniegušas 2,9 miljardus eiro, 2022. gadā vien veidojot apmēram 800 miljonus eiro. Obligātās sociālās apdrošināšanas iemaksas un jau uzkrātais apmēram sešu miljardu eiro lielais pensiju 2. līmeņa aktīvu kopējais apmērs veido nepārtrauktu zema riska ienākumu bāzi gan to pārvaldītājiem, gan līdzekļu turētājiem, kuru pārvaldīšanas izdevumi nepieaug proporcionāli pieaugošajam aktīvu apmēram.

Pārvaldīšanas maksājuma pastāvīgā daļa

Pašreiz pārvaldīšanas maksājuma pastāvīgo daļu nosaka atkarībā no pensiju 2. līmeņa aktīvu pārvaldītāja (turpmāk – pārvaldītājs) pārvaldīšanā esošo visu ieguldījumu plānu kopējiem aktīviem, ievērojot Valsts fondēto pensiju likuma 11. panta 5.¹ daļā noteikto:

- līdz 0,6 procentiem – kopējai pārvaldītāja pārvaldīšanā esošo ieguldījumu plānu aktīvu daļai, kas nepārsniedz 300 miljonus eiro;
- līdz 0,4 procentiem – kopējai pārvaldītāja pārvaldīšanā esošo ieguldījumu plānu aktīvu daļai, kas pārsniedz 300 miljonus eiro.

Lai paaugstinātu pensiju 2. līmeņa aktīvu ienesīgumu, tādējādi sekmējot pensijas pieaugumu (augstāku ienākumu aizvietojamību) un vienlaikus nodrošinot pārvaldītāju un līdzekļu turētāju pelnītspēju, Latvijas Bankas ieskatā ir lietderīgi pārskatīt pensiju 2. līmeņa pārvaldīšanas maksājuma noteikšanas regulējumu.

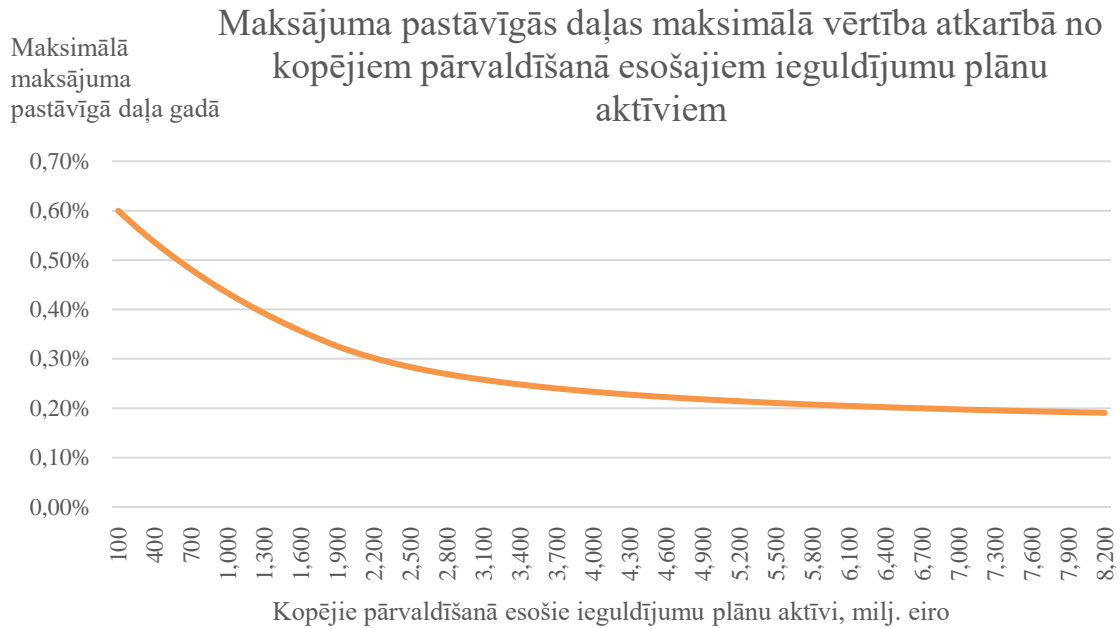
Ņemot vērā iepriekš minēto, aicinām izskatīt iespēju grozīt Valsts fondēto pensiju likuma 11. panta 5.¹ daļu, apsverot tās izteikšanu šādā redakcijā:

"(5¹) Fondēto pensiju shēmas līdzekļu pārvaldītājam maksājumu par ieguldījumu plāna pārvaldi veido:

- 1) maksājuma pastāvīgā daļa, kas ietver maksājumus līdzekļu pārvaldītājam, līdzekļu turētājam, kā arī maksājumus trešajām personām, kurus veic no ieguldījumu plāna līdzekļiem (izņemot izdevumus, kas radušies, veicot darījumus ar ieguldījumu plāna aktīvu pārdošanu ar atpirkšanu). Šo maksājuma pastāvīgo daļu aprēķina iepriekšējā gada 30. novembrī, sadalot to proporcionāli katra ieguldījumu plāna aktīvu vērtībai, un kuru nosaka atkarībā no pārvaldītāja pārvaldīšanā esošo ieguldījumu plānu kopējiem aktīviem, ievērojot, ka:*
  - a) maksājuma pastāvīgā daļa nepārsniedz 0,6 procentus gadā kopējai pārvaldītāja pārvaldīšanā esošo ieguldījumu plānu aktīvu daļai, kas nepārsniedz 100 miljonus euro;*
  - b) maksājuma pastāvīgo daļu, kas minēta šā punkta "a" apakšpunktā, samazina par vismaz 7,5 procentiem par katru nākamo kopējās pārvaldītāja pārvaldībā esošo ieguldījumu plānu aktīvu vērtības pieaugumu 100 miljonu euro apmērā;*
  - c) maksājuma pastāvīgo daļu, kas minēta šā punkta "a" apakšpunktā, samazina par vismaz 7,5 procentiem par katru nākamo kopējās pārvaldītāja pārvaldībā esošo ieguldījumu plānu aktīvu vērtības pieaugumu arī, ja minētais pieaugums ir mazāks par 100 miljoniem euro, piemērojot 7,5 procentu samazinājumu maksājuma pastāvīgajai daļai par pēdējo pilno pārvaldītāja pārvaldīšanā esošo kopējo ieguldījumu plānu aktīvu vērtības pieaugumu 100 miljonu euro apmērā;*
  - d) maksājuma pastāvīgo daļu, kas minēta šā punkta "b" un "c" apakšpunktā, nav pienākums samazināt, ja tās aprēķinātā vērtība ir mazāka par 0,15 procentiem gadā.*
- 2) maksājuma mainīgā daļa, kas ir atlīdzība fondēto pensiju shēmas līdzekļu pārvaldītājam par ieguldījumu plāna darbības rezultātu, un tās apmērs ir atkarīgs no ieguldījumu plāna ienesīguma pārsnieguma virs atskaites indeksa, kurš tiek noteikts kā parāda vērtspapīru un kapitāla vērtspapīru indeksu kombinācija. Piemērojamies atskaites indeksus nosaka Ministru kabinets."*

Šādā veidā, pārvaldīšanas maksājuma pastāvīgās daļas noteikšanas regulējumā paredzot regresivitāti, tiktu ierobežots nominālā maksājuma apmēra pieaugums pārvaldītājiem, jo to izmaksas nepieaug proporcionāli pārvaldīto aktīvu apjoma palielinājumam.

Lūdzam skatīt nākamo attēlu, lai gūtu labāku priekšstatu par Latvijas Bankas piedāvātajiem grozījumiem Valsts fondēto pensiju likuma 11. panta 5.¹ daļā.

Avots: Latvijas Bankas aprēķini

Attēlā ilustrēta maksimālā maksājuma pastāvīgā daļa, ko pārvaldnieks drīkst piemērot pārvaldībā esošajiem ieguldījumu plāniem atkarībā no pārvaldnieka kopējiem pārvaldīšanā esošajiem ieguldījumu plānu aktīviem. Piemēram, ja pārvaldnieka kopējie pārvaldīšanā esošie ieguldījumu plānu aktīvi sasniegtu 2 miljardus eiro, maksājuma pastāvīgā daļa nedrīkstētu pārsniegt 0,32% gadā; sasniedzot 3 miljardus eiro – 0,26% gadā.

Pieņemot, ka pensiju 2. līmeņa aktīvi katru gadu pieaug par 10% (pēdējo 10 gadu laikā vidējais pieaugums gadā bija 14,8%) un pārvaldnieku pārvaldīto pensijas 2. līmeņa aktīvu proporcija starp pārvaldniekiem paliek nemainīga, turpmākajos 10 gados kopējais ietaupījums pensiju 2. līmeņa dalībniekiem piedāvāto pastāvīgās maksas grozījumu rezultātā ir aplēšams 127 miljoni eiro.

Šāda pieeja arī ļautu palielināt pārvaldīšanas maksājuma pastāvīgo daļu gadījumā, ja kopējo pārvaldītāja pārvaldīšanā esošo ieguldījumu plānu aktīvu vērtība samazinātos. Turklāt šāds risinājums samazinātu vajadzību pēc biežas pārvaldīšanas maksājuma pastāvīgās daļas maksimālā apmēra pārskatīšanas.

Valsts fondēto pensiju likuma 11. panta 5.¹ daļa "d" apakšpunktā piedāvājam ietvert maksimālās maksājuma pastāvīgās daļas zemāko sliekšni, lai nodrošinātu pārvaldniekiem prognozējamu pamata ienākumu gūšanas spēju.

Vēlamies uzsvērt, ka piedāvātais pārvaldīšanas maksājuma pastāvīgās daļas regulējums ir samērīgs risinājums, ņemot vērā arī starptautisko praksi. Salīdzinājumam – Luksemburgā, kuras fondēto pensiju aktīvu apjoms ir līdzīgs ar Latvijas fondēto pensiju līdzekļu apjomu (OECD 2021. gada dati) ieguldījumu pārvaldīšanas izmaksas ir 0,2% no attiecīgajiem aktīviem. Tāpat atzīmējams, ka vairākās citās OECD valstīs, kurās fondēto pensiju aktīvu vērtība ir būtiski lielāka nekā Latvijā, šo aktīvu pārvaldīšanas izmaksas ir vēl ievērojami mazākas, piemēram, Beļģijā un Nīderlandē 2021. gadā šīs izmaksas bija 0,1% no attiecīgajiem aktīviem, savukārt Dānijā un Somijā 2020. gadā – 0,06% (aktuālākie pieejamie OECD dati).

Papildus vēršam uzmanību, ka Latvijas Banka piedāvā precizēt Valsts fondēto pensiju likuma 11. panta 5.¹ daļas 2. punktu, aizstājot vārdus "pensiju plāna" ar vārdiem "ieguldījumu plāna".

Pārvaldīšanas maksājuma mainīgā daļa

Informējam, ka, pieaugot pārvaldnieku pārvaldīto ieguldījumu plānu kopējai aktīvu vērtībai un paplašinoties ieguldījumu plānu aktīvu klasēm un to pārvaldīšanas stratēģiju klāstam, līdztekus piedāvātajiem grozījumiem Valsts fondēto pensiju likumā Latvijas Bankas ieskatā jāpārskata arī Ministru kabineta 2017. gada 19. decembra noteikumi Nr. 765 "Kārtība, kādā valsts fondēto pensiju shēmas līdzekļu pārvaldītājs aprēķina maksājumu par ieguldījumu plāna pārvaldi, un kārtība, kādā tiek veikta minētā maksājuma uzskaitē un ieturēšana". Tas nepieciešams, lai noteiktu ieguldījumu stratēģijām atbilstošus etalona indeksus, kuru kopums veido atskaites indeksu, kas ieguldījumu plāna ietvaros pārvaldītājam ir jāpārspēj, lai varētu aprēķināt un ieturēt pārvaldīšanas maksājuma mainīgo daļu. Ierosinām minēto Ministru kabineta noteikumu 4. un 6. punktā atskaites indeksus noteikt kā globālā akciju tirgus indeksus (piemēram, "MSCI ACWI Index (EUR) (All Cap World Index)"), kā arī pārskatīt akciju indeksa īpatsvaru ("KAP"). Pēc padziļinātas analīzes veikšanas sniegsim no tās izrietošu minēto Ministru kabineta noteikumu izmaiņu priekšlikumu.

Pārvaldīšanas maksājuma regulējuma izvērtēšanas biežums

Atbildot uz jautājumu par maksājuma par ieguldījumu plāna pārvaldi pārskatīšanas regularitāti, Latvijas Bankas ieskatā maksājuma regulējuma aktualitātes analīze būtu jāveic ne retāk kā reizi piecos gados.

Citi ieteikumi

Papildus iepriekš minētajam ierosinām veikt virkni citu pasākumu, lai paplašinātu informācijas pieejamību par ieguldījumu plānu pārvaldīšanu un tās rezultātiem, kā arī veicinātu konkurenci un palielinātu atbildību (*accountability*). Piemēram, aicinām iniciēt jauno pensiju 2. līmeņa dalībnieku, kuri paši nav izvēlējušies ieguldījuma plānu, iekļaušanu kādā no trim ieguldījumu plāniem ar augstākajiem vidējiem ienesīgumiem pēdējos piecos gados. Tāpat būtiski ir atklāt un padarīt salīdzināmu un viegli pieejamu informāciju par ieguldījumu plānu kopējiem izdevumiem katra ieguldījumu plāna dalījumā, kā arī citu būtisku informāciju pensiju 2. līmeņa dalībniekiem.

Ar patiesu cieņu,

**ŠIS DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI PARAKSTĪTS AR DROŠU
ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU**

Latvijas Bankas prezidents

M. Kazāks

A. Pogulis
Tālr. 67022309; e-pasta adrese: Armands.Pogulis@bank.lv